15.6.2026

JulkICT / Välimäki

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 107/2026 vp)

Taustaa

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä HE 107/2026 vp.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan hallituskauden aikana toteutettavan hankkeita, joilla digitalisoidaan elämäntapahtumien tai yritystapahtumien ympärille kiinnittyvät julkiset ja yksityiset palvelut niin, että ne toimivat saumattomasti yhteen. Yhtenä tällaisena kokonaisuutena turvataan edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito (s. 113). Lisäksi hallitusohjelman luvussa 2.5 digitaalisista palveluista ja tietojohtamisesta todetaan ihmisten oikeutta ja mahdollisuuksia omien tietojen hallintaan vahvistettavan sekä helpotettavan puolesta asiointia ja kuolleen omaisen asioiden hoitamista (s. 40).

Hallituksen esityksen perusvalmistelu on tehty valtiovarainministeriön asettamassa ja oikeusministeriön puheenjohtamassa työryhmässä. Esityksen jatkovalmistelusta ovat vastanneet valtiovarainministeriö ja oikeusministeriö.

Esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuolinpesän palvelualustasta ja laki kuolinpesän osakasrekisteristä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi useita lakeja sekä oikeusministeriön että valtiovarainministeriön hallinnonalalla. Oikeusministeriön hallinnonalalla ehdotetaan muutettavaksi perintökaaren 20 lukua, ulosottokaarta sekä lakia tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan. Valtiovarainministeriön hallinnonalalla ehdotetaan muutettavaksi ennen kaikkea verolainsäädäntöä eli perintö- ja lahjaverolakia, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia ja verotusmenettelystä annettua lakia. Lisäksi valtiovarainministeriön toimialalla ehdotetaan muutettavaksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia, jäljempänä tukipalvelulaki.

Lausunnon sisältö ja rajaukset

Lakivaliokunta arvioi esitystä siviilioikeudellisten kysymysten ja oikeusministeriön hallinnonalan kannalta. Tämän vuoksi valtiovarainministeriön lausunnossa esitellään ehdotukset laeittain vain yleisesti ja tiiviisti. Oikeusministeriö lausuu tarkemmin oman hallinnonalansa lakien muutosehdotuksista sekä kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain siviili- ja rikosoikeudellisista liittymistä. Samoista syistä valtiovarainministeriön lausunnossa ei esitellä esityksen vaikutuksia. Valtiovarainministeriön lausunnon lopussa on kuitenkin yleiskuvaus niistä palveluista, jotka ehdotettavilla lakimuutoksilla mahdollistettaisiin.

Esityksen ehdotukset laeittain

Laki kuolinpesän palvelualustasta (lakiehdotus 1)

Laissa säädettäisiin perustettavasta kuolinpesän palvelualustasta. Kuolinpesän palvelualustan tarkoituksena olisi tarjota kuolinpesälle, sen osakkaille ja osittain myös muille kuolinpesään liittyville henkilöille kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavia digitaalisia palveluita keskitetysti. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita olisivat tämän lain perusteella asiakirjojen säilytyspalvelu ja sähköisen asioinnin palvelu kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa tarkoitettuun kuolinpesän osakasrekisteriin. Lisäksi kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin mahdollisuus perukirjan laatimiseen ja sen antamiseen Verohallinnolle.

Kuolinpesän palvelualustaa ylläpitäisi Verohallinto. Kuolinpesän palvelualusta toteutettaisiin osaksi Verohallinnon sähköistä asiointipalvelua OmaVeroa. Verohallinto voisi tarjota kuolinpesän palvelualustalla myös muita sellaisia kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavia palveluita, jotka kuuluvat Verohallinnon tehtäviin muun lainsäädännön perusteella. Verohallinto voisi muun lainsäädännön perusteella mahdollistaa kuolinpesän palvelualustalla esimerkiksi perintöveroilmoituksen laatimisen ja antamisen Verohallinnolle.

Nimenomaisella pykälällä mahdollistettaisiin kuolinpesän palvelualustalla laadittavaan perukirjaan annettavat perintökaaren 20 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuolinpesän ilmoittajan valaehtoinen vakuutus ja perintökaaren 20 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu uskottujen miesten todistus. Vakuutus ja todistus voitaisiin antaa kehittyneellä sähköisellä allekirjoituksella tai muulla Verohallinnon määräämällä tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla, jolla toimet voidaan liittää perukirjaan sen eheyden turvaamalla tavalla. Pykälä mahdollistaisi perukirjan viimeistelyn sähköisesti palvelualustalla.

Kuolinpesän palvelualustasta annettava laki sisältäisi säännöksiä myös palvelualustan käyttöoikeuksista sekä tarkempia säännöksiä asiakirjojen säilytyspalvelusta.

Laki kuolinpesän osakasrekisteristä (lakiehdotus 2)

Laissa säädettäisiin perustettavasta kuolinpesän osakasrekisteristä. Rekisterin tarkoituksena on mahdollistaa kuolinpesän henkilöpiiriä koskevan ajantasaisen tiedon saatavuus osakkaiden ja kolmansien etujen ja oikeuksien turvaamista sekä viranomaistoimintaa varten. Kuolinpesän osakasrekisterin yhteisrekisterinpitäjinä toimisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto.

Perustettavaan rekisteriin kerättäisiin tietoja viranomaisten ja kirkkojen rekistereistä ja kuolinpesiltä. Pääasiassa osakasrekisterin tiedot muodostuisivat viranomaisten ja kirkkojen olemassa olevista väestötietoaineistoista. Kuolinpesä täydentäisi osakasrekisterin tietoja viranomaisrekistereistä puuttuvilla tiedoilla kuten testamenttitiedoilla ja suomalaisista väestötietoaineistoista puuttuvilla perillistiedoilla. Lisäksi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavaan lakiin tulisi tiedonsaantioikeussäännöksiä, joilla mahdollistettaisiin kuolinpesän selvittämisen ajan tiedonsaanti kuolinpesän hallintoon vaikuttavista tiedoista, kuten ulosotto- ja pesänselvittäjätiedoista.

Kuolinpesän osakasrekisteriin kerättäviä tietoja voitaisiin luovuttaa erityisesti ammattimaisesti kuolinpesien kanssa asioiville tahoille kuten viranomaisille, pankeille ja vakuutusyhtiöille. Kuolinpesän osakasrekisterin tietoja hyödynnettäisiin myös asiointivaltuuspalvelussa (suomi.fi -valtuudet) mahdollistamaan valtuutukseen perustuva asiointi kuolinpesän palvelualustalla.

Oikeusministeriö lausuu kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain siviili- ja rikosoikeudellisista liittymistä.

Perintö- ja lahjaverolaki (lakiehdotus 3)

Keskeinen muutos olisi, että perintöverotus toimitettaisiin jatkossa perintöveroilmoituksen perusteella nykyisen perukirjan sijaan. Ilmoittamismenettelyä muutettaisiin rakenteiseen veroilmoitukseen perustuvaksi vastaamaan modernin verotuksen vaatimuksia ja yleistä verotusmenettelyä koskevaa voimassa olevaa sääntelyä. Lisäksi ilmoittamisvelvollisuuden perusteita laissa selvennettäisiin ja tarkennettaisiin. Rakenteinen veroilmoitus mahdollistaa asiointia sujuvoittavien hallinnon palvelujen tarjoamisen. Verohallinto vahvistaisi veroilmoituksessa käytettävät lomakkeet ja antaisi veroilmoituksen täyttämistä tukevat täyttöohjeet.

Veroilmoituksessa ilmoitettavat tiedot perustuisivat pääsääntöisesti perunkirjoituksen tietoihin. Suhteessa nykytilaan ilmoittamisvelvollisuudesta säädettäisiin selvemmin nostamalla lain tasolle verotuskäytännössä muotoutuneita perintöverotuksen erityispiirteitä, esimerkiksi epäselvien asioiden

ilmoittamisesta. Lisäksi säänneltäisiin selvemmin kuolinpesän ilmoittajan ja uskottujen miesten sekä kuolinpesän osakkaiden ja muiden verovelvollisten roolista tietojen muodostamisessa. Kuolinpesän ilmoittaja antaisi Verohallinnolle perintöveroilmoituksen samoin kuin kuolinpesän ilmoittaja nykyisin antaa perukirjan.

Perukirja olisi perintöveroilmoituksen liite. Verohallinto säilyttää jatkossakin Verohallinnolle toimitetun perukirjan kopion. Perintöveroilmoituksen määräaika sidottaisiin perunkirjoituksen toimittamisen määräaikaan. Perintökaaren 20 luvun 1 §:ssä perunkirjoituksen toimittamisen määräaikaa pidennettäisiin kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Verohallinto voi jatkossakin myöntää lisäaikaa perunkirjoituksen toimittamiselle.

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (lakiehdotus 4)

Tukipalvelulain 9 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että Digi- ja väestötietovirastolla olisi oikeus käyttää myös kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuja tietoja tukipalvelulaissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi. Kuolinpesän osakasrekisterin tietoja hyödynnettäisiin asiointivaltuuspalvelun ja viestinvälityspalveluiden (suomi.fi -viestit) tarjoamisessa.

Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta (lakiehdotus 5)

Lain soveltamisalaa selvennettäisiin, jotta lain käsitteitä verotusasiakirjasta ja verotustiedoista sovellettaisiin myös Verohallinnolle toimitettuun perukirjaan ja siihen sisältyviin tietoihin. Selventävällä muutoksella lain perukirjan liittyviä tietoluovutussäännöksiä sovellettaisiin jatkossakin perukirjaan ja perukirja olisi muutoinkin Verohallinnon käytettävissä oleva verotusasiakirja.

Laki verotusmenettelystä (lakiehdotus 6)

Verohallinnon tiedonsaantioikeuteen lisättäisiin oikeus saada verotusta varten tarpeellisia tietoja kuolinpesän osakasrekisteristä. Lisäksi tehtäisiin selventävä muutos Verohallinnon oikeuteen saada tietoja liikenneasioiden rekisteriin tallennetuista tieliikennevälineistä.

Perintökaari, ulosottokaari ja laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan (lakiehdotukset 7–9)

Oikeusministeriö lausuu näihin lakeihin ehdotetuista muutoksista lausunnossaan.

Lakimuutoksilla mahdollistettavat palvelut

Hallituksen esityksen mukaisilla lakiehdotuksilla mahdollistettaisiin kuolinpesän sähköisen asioinnin palveluiden käyttöönotto. Toteutettavia palveluita voitaisiin käyttää kuolinpesän asioiden hoitamiseen keskitetysti kuolinpesän palvelualustalla Verohallinnon OmaVero-asiointipalvelussa. Palveluiden käyttö olisi maksutonta muutoin, mutta osakasrekisterin tiedoista perittäisiin asiakkaalta maksu vastaavasti kuin tällä hetkellä sukuselvityksiä luovuttavat organisaatiot perivät maksun luovuttamistaan tiedoista.

Kuolinpesän osakasrekisteriin kerättävät tiedot perillisistä ja puolisosta olisivat kuolinpesän käytössä, jos kuolinpesän puolesta toimiva on päättänyt ottaa nämä maksulliset tiedot kuolinpesän käyttöön. Lisäksi Verohallinto luovuttaisi kuolinpesälle tiedot perinnönjättäjän varoista ja veloista tallentamalla ne palvelualustalle. Kuolinpesä voisi hyödyntää näitä osakas- ja varallisuustietoja laatiessaan kuolinpesän palvelualustalla perukirjan ja perintöveroilmoituksen. Perukirja ja perintöveroilmoitus voitaisiin myös antaa Verohallinnolle kuolinpesän palvelualustalta.

Kuolinpesä voisi tilata ja maksaa osakasrekisterissä olevat viranomaisrekistereistä peräisin olevat tiedot kuolinpesän palvelualustalta. Kuolinpesä voisi saada tarvitsemiaan otteita ja todistuksia rekisteristä käyttöönsä palvelualustalla. Kuolinpesän ilmoittaja voisi myös täydentää osakasrekisterin tietoja palvelualustalle toteutettavalla sähköisen asioinnin palvelulla.

Kuolinpesällä olisi palvelualustalla käytössään asiakirjojen säilytyspalvelu. Kuolinpesä voisi tallentaa palveluun kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisivat ainoastaan kuolinpesän osakkaiden käytettävissä.

Perukirjan laatiminen olisi edelleen mahdollista myös paperisena tai muutoin palvelualustan ulkopuolella. Myös perintöveroilmoitus voitaisiin laatia ja antaa Verohallinnolle muualla kuin palvelualustalla. Perukirja olisi perintöveroilmoituksen liite. Informatiivisesti säädettäisiin, että perintöveroilmoituksen lomakkeita voidaan hyödyntää osana perukirjaa perintökaaren vaatimusten täyttämiseksi. Myös osakasrekisterin tiedot voi pyytää ja saada palvelualustan ulkopuolella. Kuolinpesän asioiden hoito tulisi siis edelleen olemaan mahdollista paperilla tai muutoin palvelualustan ulkopuolella.

Liitteet / Bilagor Diaesitys